

Dzieje Małopolskiego Towarzystwa Hodowców Bydła w Krakowie (po II wojnie światowej)

Stanisław Kruk, Stanisław Staszczak

Okręgowa Stacja Hodowli Zwierząt w Krakowie*

Bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej przywrócono funkcjonowanie przedwojennej struktury organizacji hodowli. Cały ciężar prowadzenia prac w tym kierunku wzięły na siebie Izby Rolnicze, które podjęły działalność już z końcem 1945 roku. Przy Izbach utworzono związki hodowlane, zaczęto organizować kontrolę mleczności i wpisy do ksiąg zarodowych. Niestety, ta sprawdzona i dobrze zapowiadająca się organizacja została zniwelowana wskutek wchłonięcia jej przez nowo powstały Związek Samopomocy Chłopskiej i formalnego przejęcia przez niego całego zakresu prac hodowlanych. Nastąpiła likwidacja związków hodowców bydła, a w ich miejsce utworzono zrzeszenia producentów. Ta nowa forma organizacyjna także uległa wkrótce likwidacji, a stosunkowo nieliczny fachowy personel hodowlany przeszedł do administracji państwowej, która przejęła w pełnym zakresie kierowanie produkcją zwierzęcą w kraju. Ten system organizacyjny, będący głównym narzędziem centralnego sterowania hodowlą, zakorzenił się na dziesiątki lat w polskim ustroju gospodarczym.

Na początku lat osiemdziesiątych XX w., na fali ruchu solidarnościowego, ożywiły się pewne nadzieje na przywrócenie w hodowli bydła samorządowej organizacji. Powstały wówczas Wojewódzkie Związki Hodowców i Producentów Bydła z centralą w Warszawie.

W 1980 r. w Nowym Sączu powstał Związek Hodowców i Producentów Bydła. W 1985 r. zrzeszał już blisko 5 tys. hodowców

i producentów. Celem jego działalności było przede wszystkim prowadzenie szerokiej akcji szkoleniowej i upowszechnieniowej. Członkowie Związku mieli ułatwiony dostęp do zakupu środków produkcji, maszyn rolniczych i sprzętu weterynaryjno-zootechnicznego. Związek miał także ambicje propagowania hodowli polskiego bydła czerwonego w rejonie zachowawczym. Posiadał nawet radę hodowlaną. Upowszechniał tę problematykę w wydawanych od 1985 roku, wspólnie z Instytutem Zootechniki w Krakowie, licznych biuletynach.

Wojewódzki Związek Hodowców i Producentów Bydła w Nowym Sączu swoje funkcjonowanie w dużej mierze zawdzięczał dotacjom spółdzielczości mleczarskiej (odpisy 1 grosza od litra skupionego mleka) oraz zezwoleniu na prowadzenie działalności gospodarczej, co w ówczesnych warunkach przynosiło wymierne profity.

W ponad 10-letnim okresie swej działalności nawiązał liczne kontakty ze związkami hodowców bydła w Niemczech, Danii, Szwecji, Szwajcarii i Austrii. Wieloletnie kontakty utrzymywane ze Związkiem Anglerskim zaowocowały częstymi wyjazdami rolników i wymianą fachowców. Kilkudziesięciu młodych rolników odbyło praktyki w Niemczech. Przez cały okres działalności prezesem Związku był hodowca z Łużnej – Aleksander Dynda, a kierownikiem Biura Związku – Adam Smoter.

Początek transformacji ustrojowej zrodził myśl zrzeszenia się hodowców bydła na wzór organizacji hodowlanych z okresu międzywojennego. Z inicjatywy kilkudziesięciu hodowców, przy wsparciu organizacyjnym Okręgowej Stacji Hodowli Zwierząt w Krakowie,

---

* Obecnie: Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie, Inspektorat Krakowski z siedzibą w Zabierzowie.

Komisja ocenia buhaja Jawora (ur. 1953 r.)
Judges evaluate the Jawor bull (b. 1953)

powołano 15 lipca 1991 roku w Krakowie Małopolskie Towarzystwo Hodowców Bydła z siedzibą w Zabierzowie. Przyjęto statut, w którym określono, że członkiem Towarzystwa może być hodowca bydła zarodowego posiadający stado krów objęte kontrolą użytkowości mlecznej. Nie jest to związek dotyczący określonej rasy, lecz zrzesza właścicieli stad zarodowych wszystkich ras występujących w okręgu krakowskim. Naczelnym zadaniem statutowym jest wszechstronny rozwój hodowli bydła i ochrona interesów zrzeszonych w nim hodowców. Cele te Towarzystwo zamierzało osiągnąć między innymi poprzez:

- rozwijanie i doskonalenie hodowli bydła wszystkich ras,
- organizowanie wystaw i aukcji bydła zarodowego,
- promowanie nowoczesnych metod hodowli, rozrodu i żywienia bydła przy współpracy z placówkami naukowymi,
- podejmowanie współpracy ze związkami hodowców bydła za granicą.

Po zarejestrowaniu Towarzystwa w sądzie, co nastąpiło 30.09.1991 r., zajęto się jego stroną organizacyjną. Pozyskano 150 członków,

zorganizowano biuro. Zwołano pierwsze Walne Zebranie Delegatów Towarzystwa, które wybrało zarząd, a funkcję prezesa powierzono mgr. inż. Zbigniewowi Młyńskiemu – hodowcy z Parkoszowa k. Miechowa, który funkcję tę pełni do tej pory.

W praktyce, Towarzystwo funkcjonowało w ścisłym powiązaniu z działalnością Okręgowej Stacji Hodowli Zwierząt w Krakowie. Stąd, współautor niniejszego artykułu (S. Staszczak), kierujący w OSHZ pracami z zakresu hodowli bydła, stale współdziałał w realizacji przedsięwzięć Towarzystwa.

Jedną z pierwszych uchwał Towarzystwa było wystąpienie do Ministra Rolnictwa o przejęcie całości zagadnień związanych z hodowlą bydła w Małopolsce przez Towarzystwo Hodowców Bydła według takich wzorców, jakie wtedy obowiązywały w Unii Europejskiej. Pomimo wieloletnich starań nie udało się tego celu zrealizować.

Z tych też powodów działalność Towarzystwa ograniczała się do organizowania aukcji jałowic hodowlanych oraz współuczestnictwa w organizacji wystaw i stad zachowawczych rasy

polskiej czerwonej. W latach 90. wyeksportowano do Vogtland (Niemcy) 68 jałówek i młodych krów rasy polskiej czerwonej.

Towarzystwo Hodowców Bydła nawiązało współpracę z Europejską Federacją Hodowców Bydła Czerwonego (European Red Dairy Breed), a od roku 1996 jest jej członkiem. Bierze udział w corocznych posiedzeniach Rady Federacji, które odbywają się co roku w innym kraju członkowskim. Małopolskie Towarzystwo

Hodowli Bydła, wspólnie z Instytutem Zootechniki i Okręgową Stacją Hodowli Zwierząt w Krakowie, było gospodarzem posiedzenia Rady Federacji w Krakowie w 1997 roku.

Mamy nadzieję, że po blisko 14-letniej działalności Małopolskiego Towarzystwa Hodowców Bydła niezrealizowany dotąd cel zostanie osiągnięty – i wszystkie zagadnienia związane z obszarem zarządzania hodowlą przekazane zostaną związkom hodowców.

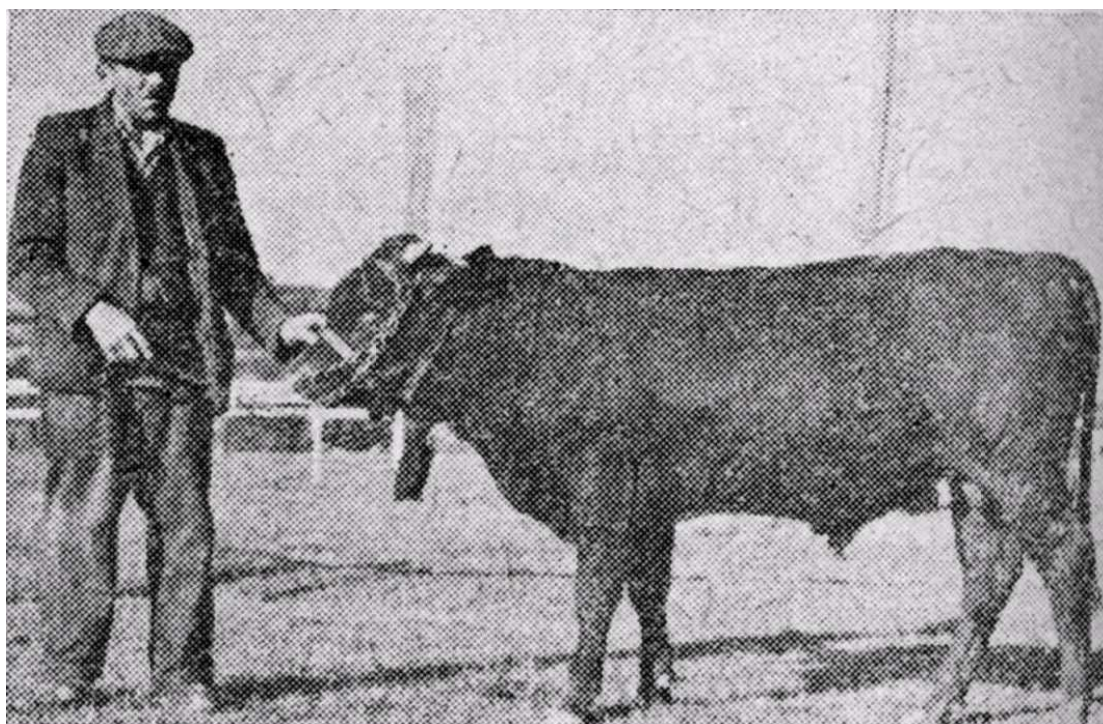
HISTORY OF THE MAŁOPOLSKA CATTLE BREEDERS (AFTER WORLD WAR II) SOCIETY IN CRACOW

Summary

After the end of World War II, breeders associations resumed their activities as part of Chambers of Agriculture. In 1948, the newly established Peasant Self-Help Society took over the breeding functions of the Chambers of Agriculture and established producers' associations in place of previous unions. The associations were soon liquidated and animal production was completely taken over by the state administration.

In 1980 the Association of Cattle Breeders and Producers, with some 5000 members, was founded in Nowy Sącz. The Association provided extensive training, published professional brochures, and sent its members abroad for vocational training provided by the Angler Breeders Association.

In 1991 the Małopolska Society of Cattle Breeders was established in Cracow, with headquarters in Zabierzów. The Society has closely cooperated with the Regional Animal Breeding Station in Cracow. The Society organizes auctions of breeding heifers and participates in the organization of animal shows. In 1996 the Society became a member of the European Red Dairy Breed.

Buhaj Jordan na pokazie (ur. 1953 r.)
Jordan bull at show (b. 1953)